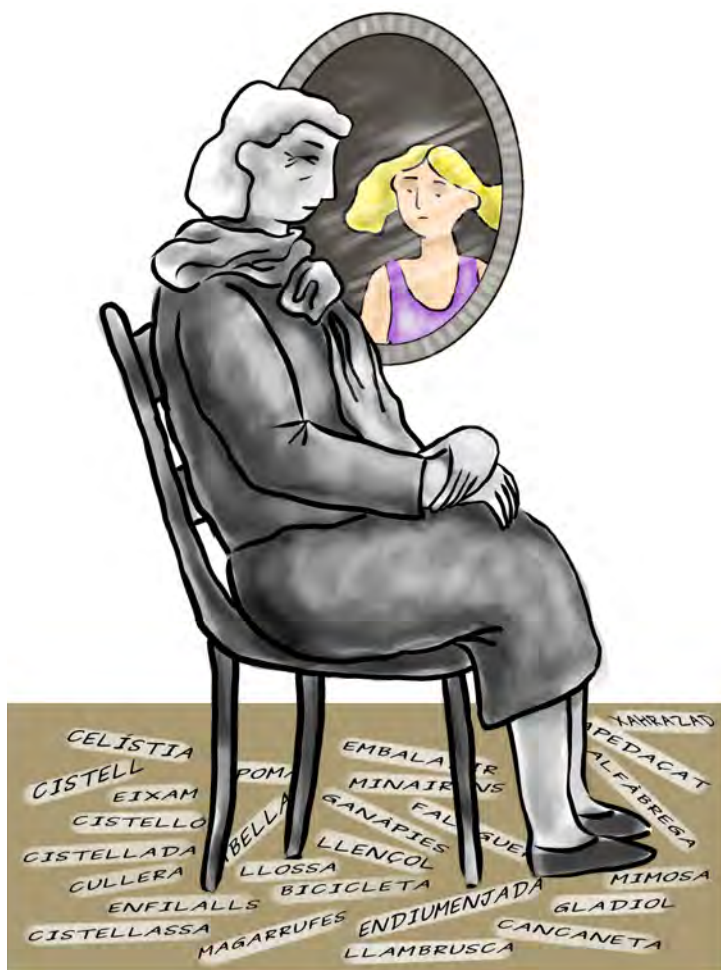

Pere Martí i Bertran

L'àvia que perdia les paraules

Il·lustracions de Joan Miró Oró

www.fundacioelsola.org

Primera edició: novembre de 2019

Fundació el Solà
C. Solà, 23
elsola@fundacioelsola.org
www.fundacioelsola.org

© del text, Pere Martí i Bertran
© d'aquesta edició, Fundació el Solà

Coordinadora: Fina Font Ruana
Disseny: Joan Miró Oro i Ricard Solana

ISBN: 978-84-09-16335-9
Dipòsit Legal T-1393/2019

Imprès amb energia solar
a Gràfiques del Matarranya, Calaceit

Pere Martí i Bertran

L'àvia que perdia les paraules

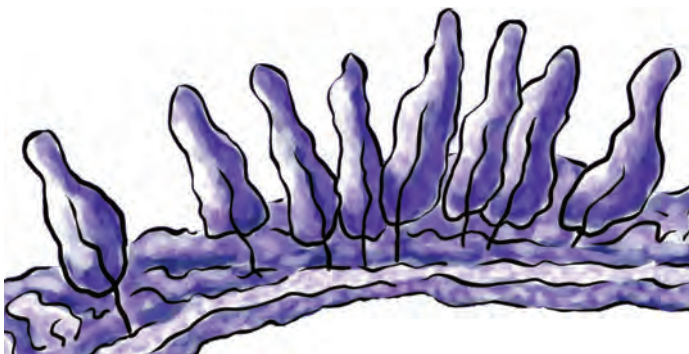

Il·lustracions de Joan Miró Oró

Per a tothom qui, des d'associacions
com “Llambrusca”, lluita per fer la vida
més còmoda i suportable als malalts
d'Alzheimer i als qui en tenen cura.

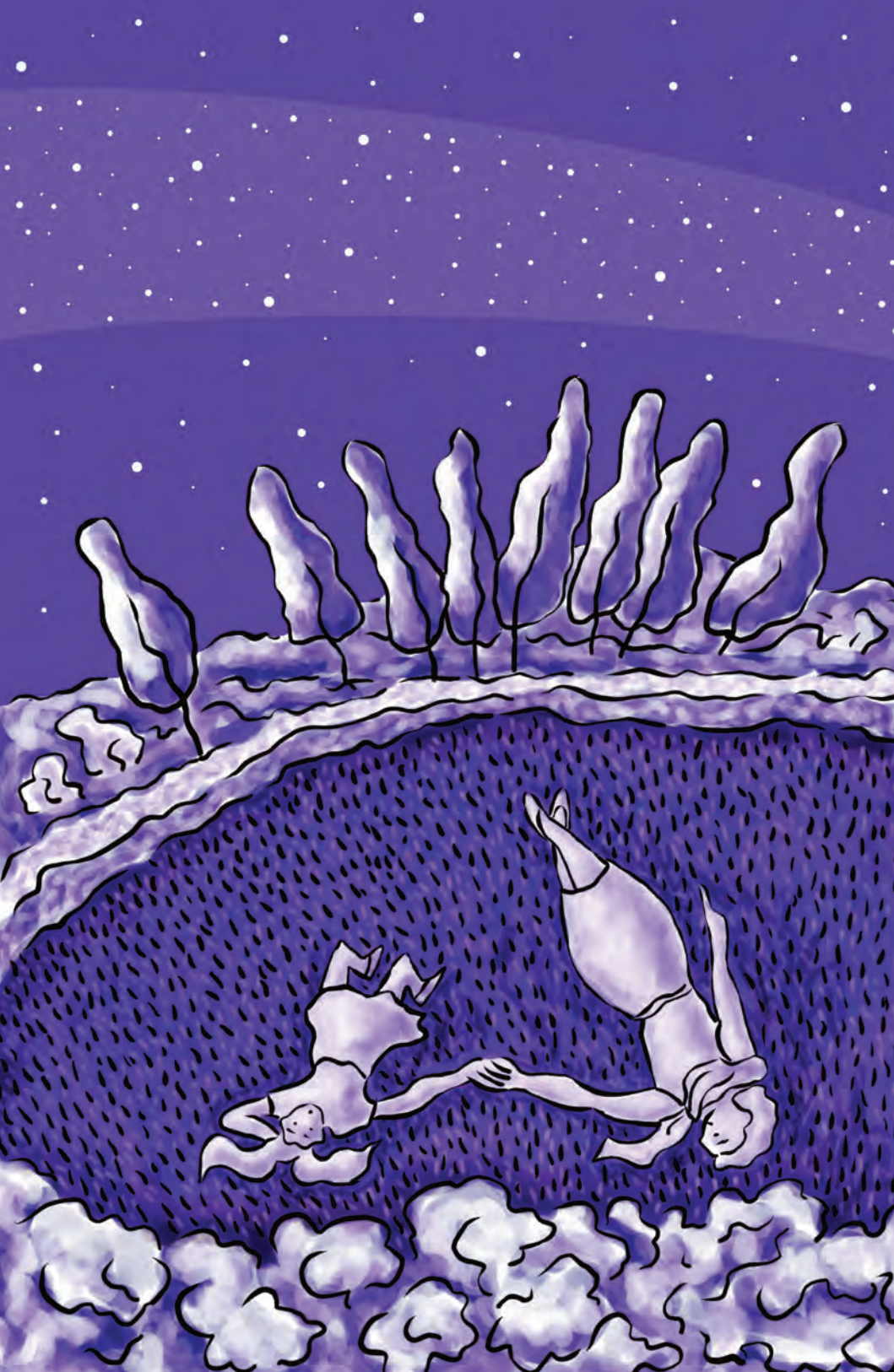
*I no et sabria péixer com en el temps florit
ni fondre't l'enyorança dels dies que s'escolen,
i tu vols que t'abrigui i els braços em tremolen
i em parles d'unes coses on m'ha caigut oblit.
(Josep Carner: Els fruits saborosos, 1906)*

La meva àvia Sofia sabia les paraules més boniques i més estranyes que us pugueu imaginar. Paraules que a mi em semblava que gairebé només feia servir ella. I me les ensenyava amb aquella veu suau que la caracteritzava, tan suau com aquells mocadors de seda que li agradaven tant i que semblava que col·leccionés. Un dia m'agafava la mà, un vespre d'estiu, i caminàvem pel camí de la riera fins que deixàvem enrere tots els llums del poble. Ens aturàvem en una clariana i ens estiràvem a l'herba, ben agafades de la mà.

Només se sentia la remor de l'aigua, que semblava que ho embolcallava tot i que apagava el raucar de les granotes o el cant dels grills, que pel camí no havien parat de fer-nos saber com n'eren de rics. Tot d'una ella trencava el silenci i deia, suaument, com xiuxiuejant: celístia. Callava i tornava a repetir celístia, a poc a poc, com si assaborís la paraula. I així ho podia fer quatre o cinc o sis vegades, com si volgués que me l'aprengué ben apresada. I després me l'explicava:

—Fixa't, Laia, en tota la lluminositat del cel; fixa't en quantes i quantes estrelles hi brillen; fixa't en la blancor de la via Làctia. De tota aquesta claror natural de la nit se'n diu celístia. Te'n recordaràs, Laia.

I jo li deia que sí, que és clar que sí,
que sempre que la veiés, la celístia,
la recordaria i que sempre que sentís
la remor de la riera a la nit, també,
encara que el cel estigués ben tapat.
I ella reia i m'estrenyia la mà.
I tornàvem cap a casa passejant, alçant
sovint el cap per veure la celístia, fins
que arribàvem a les primeres llums
del poble, que ens la desdibuixaven
de bon primer, i l'acabaven engolint
i fent desaparèixer.

I feia semblant amb tantes i tantes
paraules que sempre associo a l'àvia:
gladiol, mimosa, alfàbrega..., falaguera,
magarrufes, endiumenjada..., cancaneta,
llambrusca..., i tantes i tantes com n'hi
vulgueu afegir.

gladiol

endiumenjada

magarrufes

mimosa

De vegades semblava que hi jugués,
amb les paraules, perquè deia
les mateixes que el pare o la mare, però
sempre amb variacions, com si no
en tingués prou amb una de sola per
anomenar un objecte. Sí que deia
cistella, però moltes altres vegades
la convertia en cistell, cistelló, cistellada,
cistellonet, cistellassa... I això em
sembla que ho feia amb totes
les paraules, perquè per a ella tot tenia
el seu nom, bonic i precís.

Sovint els jocs anaven més enllà
i eren combinacions de paraules que em
divertien, com alguns embarbussaments
que estic segur que ella mateixa
s'inventava: *Tres tristos traginers /*
trigaven i trigaven. / Tres tristos traginers /
no arribaven mai més.

O que em feien rumiar: *al cul del sac es*
troben les engrunes, Laia, qui té gana
somia pa, Laia, no diguis blat que no sigui
al sac i ben lligat, Laia, qui no vulgui pols...

CISTELL

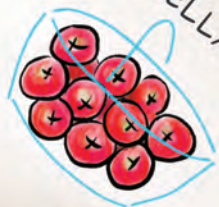
CISTELLASSA

CISTELLÓ

CISTELLADA

D'altres encara em feien rumiar més perquè eren endevinalles o jocs que gairebé sempre m'havia de resoldre ella:

—Laia, que no veus quin llençol tan apedaçat, apedaçat que tenim al damunt per molt que cap punta d'agulla no l'hagi tocat?

I jo obria uns ulls com taronges i arquejava les celles i me la mirava fixament. I ella reia, i m'agafava per la barbeta i m'alçava el cap i em deia que havia de mirar amunt i no pas a ella amb aquella cara d'interrogant o de mussol savi. I jo veia un cel ben blau clapat de núvols blancs de cotó i tot d'una se m'il·luminava la cara, aclucava els ulls i aplanava les celles i deia satisfeta:

—És el cel, àvia, és el cel, el llençol apedaçat i blau!

I ella em feia una moixaina —una altra paraula seva!— i em deia que sí, filleta, sí. Però ja me'n tenia una altra a punt, que era més difícil i em feia caure de quatre grapes en el parany que les paraules amagaven:

—A veure, Laia, a veure si em saps dir què t'estimaries més, si set forats al cap o un eixam d'abelles al cul? Te'n recordes, Laia, de què és un eixam d'abelles?

—Sí, àvia, sí, un pilot molt gros d'abelles que volen totes juntes i fan un soroll molt fort, com aquell que vam veure l'estiu passat a la paret de l'església. Però repeteix-me això dels set forats al cap...

I ella, amb la paciència que encara ara no ha perdut, em repetia l'endevinalla i jo hi queia de ple i deia que, és clar, m'estimava més un eixam d'abelles al cul, perquè ja m'espavilaria per fugir-ne.

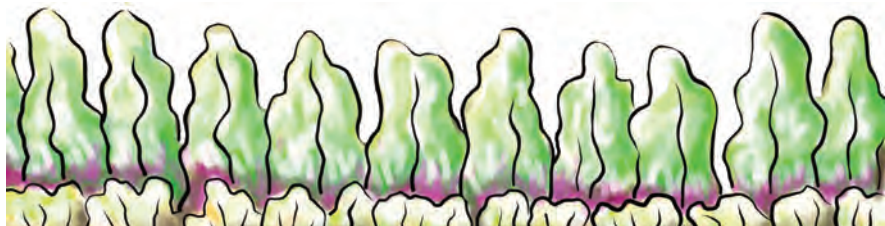
—Ximpleta, més que ximpleta!
—saltava ella enriolada—, que no veus que ja els hi tenim, els set forats al cap!

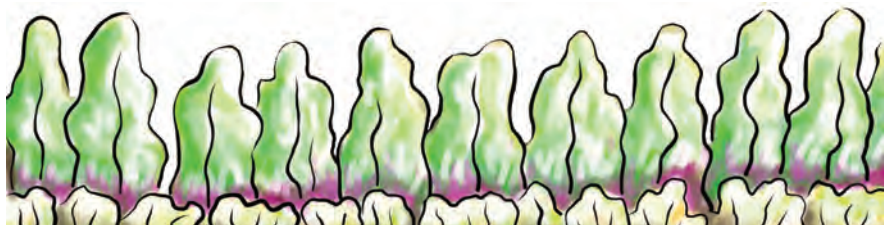
I reia, amb un somriure suau com les seves paraules, i es començava a tocar la cara i a comptar: un forat que es diu boca, dos que es diuen narius, dos més que es diuen ulls i encara dos més que es diuen orelles. Quants forats hi tenim, al cap, eh, Laia?

Però amb les paraules, encara anava més lluny, l'àvia, i les lligava tan i tan bé que en feia unes històries que m'embadalien, que em feien perdre l'alè —més paraules seves, és clar!— i el món de vista, com feia aquella princesa (la veritat és que no recordo ben bé si ho era, de princesa) que explicava contes a un rei molt i molt dolent perquè no la matés.

La meva àvia, en canvi, sempre deia que me les explicava perquè visqués de debò, perquè pogués entendre millor les coses bones, i les dolentes i tot, que hi ha al món. Però això jo no ho entenia gaire, i encara ara no ho acabo d'entendre. Algun dia ho he de preguntar a la mare o al pare, perquè a l'àvia ja no l'hi puc pas preguntar. Aquestes històries de l'àvia eren enfilalls i més enfilalls —aquesta també és seva, és clar, no sé si ja us l'he dita— de paraules, que lligades i entonades com si fossin cançons formaven històries precioses que tant podien ser

d'uns éssers petits, petits, petits,
que només vivien per treballar
("els minairons, Laia, te'n recordaràs",
em deia), com d'uns gegants tan alts
i ben plantats (ganàpies, em sembla que
en deia ella) i amb la boca tan grossa, tan
grossa, que més d'un dia tot menjant
arròs s'empassaven la llossa. Als vespres
d'estiu, per mi, no hauria arribat mai
l'hora d'anar a dormir, perquè la meua
àvia no les acabava mai les paraules
i les sabia totes, totes, totes.

Però ara és molt diferent, molt; ara ja és una altra, la meva àvia. Sí que encara en diu algunes d'aquelles tan boniques, d'aquelles que em sembla que només sap ella, però les diu..., com us ho diré, les diu... com si no les sabés fer servir, com si s'equivoqués sempre, per molt que les digui amb la mateixa dolcesa i seguretat. Us en posaré un exemple. La paraula celístia, que tant li agradava i que em va ensenyar com si fos un petit tresor, encara la fa servir, però ara només la diu a la mare: “Celístia, porta'm el bastó, que no sé on l'he deixat.”, “Celístia, que ja has fet el sopar?” ...

CELÍSTIA,
ON ÉS EL BASTÓ?

I això ho pot dir a mig dematí,
no us penseu. I dir-ho a la mare,
que no es diu pas Estel o Estrella.
No, no, la mare es diu Antònia, que no
té res a veure amb el cel, que jo sàpiga.

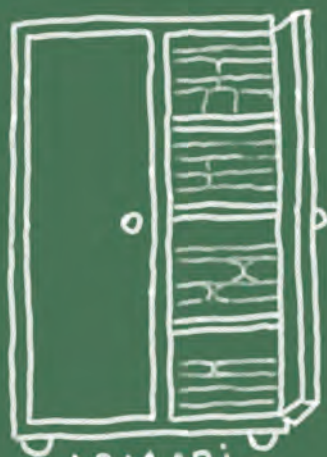
Ara sóc jo la que li ha d'ensenyar
les paraules més bàsiques, més
elementals, que diu la senyoreta Roser
a la classe: finestra, tovallola, mocador,
armari, nevera, sabates... Perquè ella té
una barreja al cap —m'ho deia al
principi que ho va començar a notar—
com si li hi haguessin passat una
batedora, o com si li haguessin fet
un batut amb totes les paraules
que hi tenia, al cap.

FINESTRA

TOVALLOLA

ARMARI

SABATES

NEVERA

Un dia, me'n recordaré sempre, em va agafar les mans a dins de les seves, com si haguéssim de començar a jugar a l'anell pica pedrell i amb uns ulls plens d'una tristesa immensa, em va dir:

—Laia, no sé què em passa que perdo les paraules, que no les sé fer servir, que ho barrejo tot i no em recordo de res. Guarda-les bé, tu, Laia, guarda-les bé, tu, les paraules!

Jo em vaig limitar a fer que sí amb el cap dues o tres vegades, perquè tenia un nus a la gola que semblava un cademat que no me'n deixava sortir ni una, de paraula.

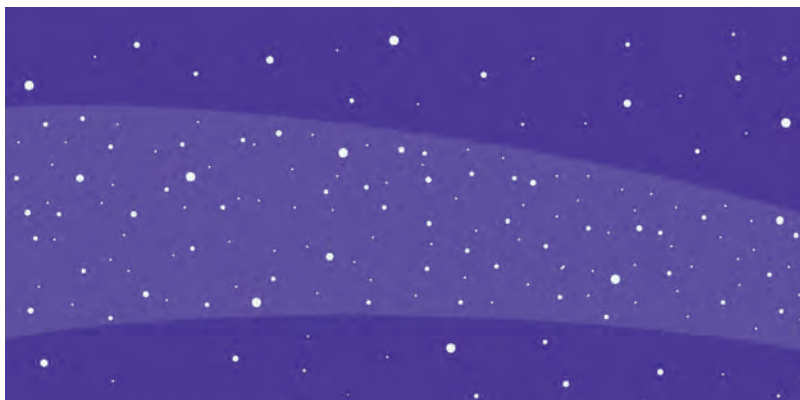

I l'endemà o l'altre, encara hi va tornar:

—Laia, em sembla que ja no sé el nom de les coses, però mentre no perdi el teu, de nom, mentre encara et pugui cridar Laia, Laia, i tu em contestis, em sembla que no ho tindrè tot ben perdut.

Jo vaig fer un esforç, perquè em començava a notar el cademat a la gola altra vegada, i li vaig dir que no s'amoïnés, que si em deia Celístia o Lliri o Mimosa o qualsevol paraula de les que m'havia ensenyat no m'enfadaria pas, que totes m'agradaven molt.

Però ella em va seguir dient Laia durant mesos i mesos. Ja semblava que només em coneixia a mi, que només sabia el meu nom amb precisió. Però aquesta setmana ja no m'ha dit Laia. Amb un somriure que li ha eixamplat la boca de pinyó que sempre ha tingut, m'ha dit "Xahrazad" una vegada i una altra. Jo no hi he caigut fins que la mare, plorosa, m'ha fet adonar que era el nom d'aquella princesa que sabia tants contes.

Llavors, jo li he agafat les mans entre les meves, com tantes vegades m'havia fet ella, i li he dit:

—Sí, àvia, no pateixis, seré la teva Xahrazad. Cada tarda t'explicaré paraules, dites, històries de les que tu m'has ensenyat. I si no les entens, tant me farà, te les explicaré igualment per recordar quan tu me les ensenyaves, per ajudar-te a mantenir aquest somriure i aquesta mirada que encara són ben teus.

I així ho faig. Cada tarda, o gairebé cada tarda, una estona vaig a veure l'àvia, que amb prou feines ja no es mou de la seva butaca. De vegades li parlo al pati, sota la mimosa; de vegades a la seva habitació, amb la pluja esquitxant els vidres, que ella mira fixament, com si l'hagués d'amarar i de netejar, com si li hagués de retornar les paraules perdudes; de vegades... Ella sempre em rep amb el somriure als llavis, tot i que ara ja no em diu ni Xahrazad. Em sembla que ha perdut definitivament totes les paraules, fins i tot les desordenades. De tant en tant em pregunto què hi deu tenir ara l'àvia, al cap, en comptes de paraules, tantes i tantes que n'hi arribava a tenir!

Un dia ho vaig
preguntar a la mare
i em va mirar com
estranyada, i amb
els ulls plorosos.

—Em sembla que
se li deu haver ficat
un mal vent, Laia,
un mal vent.

—No ho crec pas,
mare, perquè si fos
un mal vent no
la deixaria pas
somriure ni li

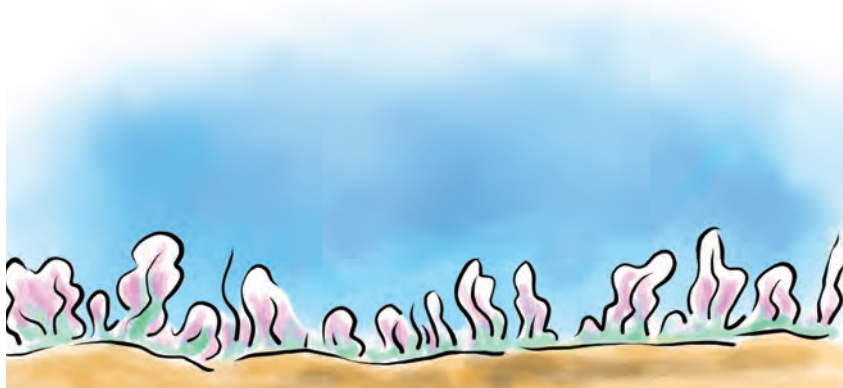
deixaria tenir aquesta mirada tan neta
i clara que encara té.

—Tens raó, Laia, tens raó. L'àvia té una
malaltia que té un nom molt estrany, del
metge que la va descobrir. És una malaltia
molt poc coneguda, encara, una malaltia
que afecta el cervell de les persones que
la pateixen i que els fa oblidar tot allò que
tenien a la memòria. És la malaltia de
l'oblit, se'n diu Alzheimer.

—Alz... què? —vaig preguntar amb aquella cara d'interrogant que tant divertia l'àvia. Però de seguida recordo que hi vaig afegir: —Tant és, mare, tant és, perquè aquesta paraula no la vull pas aprendre, són més maques les que em va ensenyar l'àvia.

—Doncs, fas mal fet, Laia. Cal saber totes les paraules, les bones i les dolents, les maques i les lletges, perquè amagant el cap sota l'ala, negant la realitat, no podrem canviar-la mai. Alzheimer és una paraula que ens espanta, que mirem de pronunciar a mitja veu i encara només quan ho hem de fer per necessitat, com ha passat amb tantes d'altres que hem considerat tabú: càncer, mort, depressió... Ja és hora que també les aprenguis, Laia, perquè formen part de la nostra vida, com hem hagut de constatar ara que ens ha tocat tan de prop d'haver de conviure amb una, l'Alzheimer.

No vaig dir res, però vaig pensar que tenia raó, la mare. I vaig aprendre la paraula, és clar, i la vaig començar a fer servir sempre que calia: quan a l'escola treballàvem la família, quan l'avi de la Mònica, una meva amiga molt amiga, també va començar a tenir símptomes d'Alzheimer... Més d'una vegada m'ha passat pel cap que ja que la sé tan bé, potser podré estudiar-la quan sigui gran i ajudar a vèncer-la. Ves per què no podria ser metgessa! Però això, és clar, no ho he explicat ni als pares ni a l'àvia, tot i que potser els faria il·lusió de saber-ho.

Ara ja han passat uns quants anys des que l'àvia va començar a perdre les paraules. No sé pas per quants més encara tindrè àvia, però el que tinc clar és que mentre en tingui, i mentre pugui, cada dia li dedicaré algunes paraules. Sé molt bé que només n'hi podré tornar unes quantes d'aquell gavadal –no cal dir, oi, que aquesta també era seva!- que ella me'n va ensenyar, però ho faré per mantenir-li el somriure i la mirada que em recorden que, malgrat tot, continua sent la meva àvia.

APÈNDIX DE CONEIXEMENTS

Per Àngels Cererols

LA MALALTIA D'ALZHEIMER

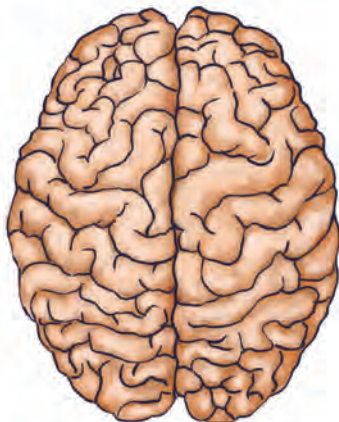
Alois Alzheimer
(1864-1915), psiquiatre
i neuròleg alemany,
va descriure per
primer cop la malaltia,
per la qual cosa se li
va donar el seu nom.

Auguste Deter
(1850 - 1906) va ser
una dona alemanya
reconeguda per ser el
primer cas documentat
de la malaltia
d'Alzheimer.

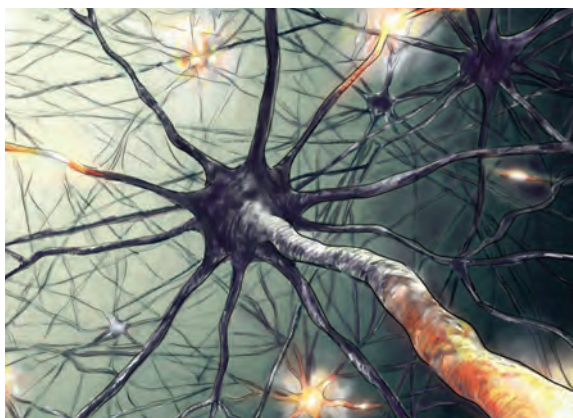
EL CERVELL HUMÀ

El cervell és l'òrgan més important del cos humà i s'encarrega d'organitzar totes les activitats que fa una persona des de les més bàsiques com respirar, tenir gana o dormir, fins a les funcions superiors com pensar, parlar o raonar.

El cervell humà és molt complex. Està situat dins del crani, pesa una mica més d'un quilo i mig i està dividit en dues meitats anomenades *hemisferis cerebrals*.

Pertany al sistema nerviós i està format per milions de cèl·lules que s'anomenen *neurones*. Aquestes cèl·lules tenen una forma peculiar: del seu cos parteixen dos tipus de ramificacions, una de llarga que s'anomena *axó* i moltes de més curtes que s'anomenen *dendrites* i que es van dividint progressivament en una multitud de branquetes.

Les neurones es comuniquen unes amb les altres sense arribar a tocar-se a través d'impulsos elèctrics i d'unes substàncies denominades *neurotransmissors*.

En el moment de néixer, el cervell d'un nen ja posseeix milions de neurones però no estan connectades entre si. A mesura que el nen va creixent i va descobrint el món, les neurones van establint connexions entre elles. Aquesta és la manera com aprenem les coses. Cada neurona pot connectar-se a milers d'altres neurones; amb el pas del temps, aquestes connexions s'enforteixen o se suprimeixen si ja no són necessàries. Com més estímuls tingui una persona, com més estudiï i faci "treballar" el cap, més connexions hi haurà entre les neurones, i el seu cervell podrà realitzar tasques molt més complicades.

EL CERVELL D'UN MALALT D'ALZHEIMER

El cervell de la persona que pateix la malaltia d'Alzheimer va perdent progressivament una gran quantitat de neurones i les connexions que hi ha entre elles es van destruint.

Encara no se sap ben bé què provoca aquesta destrucció neuronal, però s'ha vist que, en el cervell del malalt, s'hi acumulen en forma de plaques i cabdells unes proteïnes que no hi haurien de ser.

Aquestes alteracions solen començar en una zona concreta del cervell que s'anomena l'*hipocamp* i que és el lloc on es localitza la memòria. És per això que el primer símptoma de la malaltia d'Alzheimer acostuma a ser la pèrdua de memòria.

A mesura que la malaltia avança s'afecten altres zones cerebrals i van apareixent els diferents símptomes com la dificultat per comunicar-se, per orientar-se o per prendre decisions.

LA MALALTIA D'ALZHEIMER

L'Alzheimer és una malaltia que afecta el cervell de forma progressiva, dura entre 8 i 20 anys i encara no es coneix cap tractament que pugui curar-la. En la majoria de casos afecta persones més grans de 65 anys.

El malalt d'Alzheimer va perdent de mica en mica les capacitats pròpies del cervell. De primer s'oblida de paraules i coses, es perd i no sap anar als llocs, deixa de fer les activitats que feia abans, el caràcter li canvia, pot estar trist o tenir molt mal humor. Més endavant va perdent la capacitat per caminar, per menjar sol o per controlar el pipí i la caca; llavors ja necessita una persona que se n'encarregui i l'ajudi en totes les activitats de la vida diària.

La malaltia d'Alzheimer canvia el malalt. La persona que la pateix deixa de ser la que era. És per això que aquesta malaltia té un gran impacte també en la família i els amics del malalt.

PREVENCIÓ DE LA MALALTIA D'ALZHEIMER

Com que encara no se sap exactament què és el que provoca la malaltia d'Alzheimer no hi ha cap mètode efectiu per poder-la evitar. S'ha vist, però, que hi ha alguns factors que en poden retardar l'inici; aquests factors són:

- Mantenir-se actiu intel·lectualment
- Mantenir-se actiu físicament
- Mantenir-se actiu socialment

Si durant tota la vida es mantenen ben connectades les neurones del cervell és més fàcil que es pugui retardar o fins i tot evitar l'aparició de la malaltia d'Alzheimer. Les persones grans que continuen fent activitats intel·lectuals com jugar als escacs, aprendre un nou idioma, fer mots encreuats, llegir, etc. generen el que els experts anomenen la *reserva cognitiva* que permet endarrerir o evitar l'aparició dels símptomes de la malaltia.

També s'ha comprovat que l'exercici físic practicat de manera regular i amb una certa intensitat ajuda a millorar el reg sanguini del cervell i a evitar la destrucció de les neurones.

I en tercer lloc, però igualment important, cal evitar la solitud. La persona gran ha de mantenir unes bones relacions socials amb la família o amb amics, implicar-se amb la comunitat i la societat a la qual pertany...

COM AJUDAR UN MALALT D'ALZHEIMER

L'Alzheimer és una malaltia crònica, cosa que vol dir que dura molt temps.

És difícil explicar de quina manera podem ajudar el malalt, perquè els símptomes de la malaltia varien molt d'una persona a una altra. De tota manera hi ha una sèrie de consells que sempre poden ser útils.

En la primera etapa, un cop els metges han fet el diagnòstic de la malaltia i en van apareixent els primers símptomes, és molt important que:

- La família del malalt s'informi al màxim possible sobre la malaltia.
- S'ajudi el malalt en aquelles coses que ja no és capaç de fer, però deixant que faci sol tot allò que és capaç de dur a terme sense ajuda.
- S'expliqui al malalt que la pèrdua de memòria i les dificultats que presenta són degudes a una malaltia.
- Es doni seguretat al malalt explicant-li que nosaltres sempre l'ajudarem.

- Cal que el malalt es mantingui actiu; una bona manera de fer-ho és que vagi a un centre de dia o a fer tallers específics per a malalts d'Alzheimer.
- Cal recordar que el malalt pot provocar situacions o ens pot dir coses que ens molestin. Això no ho fa expressament, és la malaltia que li canvia el caràcter i la seva manera de ser.

En la segona etapa, les manifestacions de la malaltia són més greus i el malalt probablement ja necessitarà que una persona vetlli per ell durant tot el dia. Aquesta persona esdevé el *cuidador principal* del malalt, adquireix una gran responsabilitat i assumeix una càrrega de treball immensa. En aquesta etapa:

- El cuidador principal ha de buscar ajuda i s'ha de deixar ajudar en la cura del malalt.

- S'ha d'adaptar l'entorn del malalt perquè sigui segur i se li han de facilitar les activitats diàries, per exemple, preparant-li la roba que s'ha de posar.

- S'ha d'adaptar el llenguatge que utilitzem a un nivell que el malalt pugui entendre.

- S'han d'evitar els enfrontaments amb el malalt.

Si s'entossudeix a voler o a no voler fer alguna cosa i s'enfada, cal recordar que és la malaltia que el fa actuar així. Sempre és millor distreure'l i canviar l'activitat que el molestava.

- Encara que de vegades el malalt actuï com un nen petit, cal recordar que és un adult i com a tal l'hem de respectar i ens hi hem de dirigir.

En la tercera etapa de la malaltia el malalt està assegut o estirat al llit durant tot el dia, no parla, no ens coneix i no connecta amb el seu entorn.

En aquesta etapa la manera d'ajudar-lo és proporcionant-li el màxim confort i recordar que encara conserva els sentits:

- Oïda: encara que no entengui el que diem, li hem de continuar parlant, a estones podem posar el tipus de música que li agradava...

- Tacte: podem fer-li massatges suaus a les extremitats, agafar-li la mà mentre parlem amb ell, abraçar-lo, fer-li petons, deixar que li toqui el sol...

- Vista: procurarem que tingui a la vista coses significatives de la seva vida i que li resultin agradables com fotografies dels fills i nets, objectes de records...

- Olfacte: li posarem colònia si és que quan estava bé li agradava dur-ne, li deixarem olorar unes roses, el cafè o qualsevol cosa que sigui agradable.

- Gust: encara que el menjar li haguem de triturar, cal procurar que sigui gustós i variat.

Si us voleu apropar una mica més al món de l'Alzheimer us recomano de visitar aquestes pàgines web:

<https://alzheimercatalunya.org/>
<https://fpmaragall.org/ca/>
<http://www.fundacioace.com/ca>
<https://www.afab-bcn.org/>

De llibres també n'hi ha moltíssims, us en proposo uns quants:

Acarin, Nolasc. **Alzheimer. Manual d'instruccions.** Editorial Columna, 2010.

Acarin, Nolasc i Malagelada, Ana. **Alzheimer. Envejecimiento y demencia.** RBA Libros, 2017.

Miró, Asha. **Paraules retrobades. La lluita del meu pare contra l'Alzheimer.** Angle Editorial, 2013.

Genova, Lisa. **Siempre Alice.** Ediciones B, 2010.

Prieto, Vicente. **La soledad del cuidador.** La Esfera de los Libros, 2013.

Fernández Lahoz, Carlos i López Pousa, Secundino. **Alzheimer. Guía práctica para conocer, comprender y convivir con la enfermedad.** Nobel Ediciones, 2016.

Garcia i Orri, Pep. **Postals presents per a una mare absent.** Edicions de l'Albí, 2018.

Àngels Cererols ha exercit com a metgessa de família durant 35 anys en una població del Penedès. La seva mare va patir la malaltia d'Alzheimer i això la va dur a especialitzar-se en demències i gent gran. Va ser cofundadora de "Llambrusca", una associació que treballa en benefici dels malalts d'Alzheimer i de la qual va ser presidenta durant 16 anys. Actualment es dedica a organitzar tallers d'estimulació cognitiva per a gent gran.

L'àvia que perdia les paraules

Pere Martí i Bertran

S'ha escrit molt sobre la malaltia d'Alzheimer, tant assaig científic, com assaig vivencial, com literatura (poesies, contes, novel·les...). Per a infants i joves ja no hi ha pas tanta cosa. Per això, en Pere Martí i Bertran, que ha escrit sobretot obres de Literatura Infantil i Juvenil, s'hi ha volgut acostar a través d'una narració plena de tendresa que se centra en un aspecte cabdal de la malaltia: la pèrdua de la paraula per part del malalt. Una pèrdua que per a l'autor simbolitza el primer pas de la deshumanització que provoca l'Alzheimer, ja que la paraula és un dels elements claus que ens distingeix de la resta d'animals, un tret diferencial que ens converteix en animals racionals. Per això la Sofia i la Laia, les protagonistes del relat, hi donen tanta importància. Per això les paraules esdevenen el nucli de la narració i de la relació entre totes dues, àvia i neta.

